

BIBLIOTECA DREPTUL INSOLVENȚEI
coordonată de
Nicoleta ȚĂNDĂREANU și Florin MOȚIU

Biblioteca **Dreptul insolvenței** este un proiect dezvoltat de Editura UNIVERSUL JURIDIC în parteneriat cu INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU PREGĂTIREA PRACTICIENILOR ÎN INSOLVENȚĂ.

Nicoleta Mirela Năstasie

**Cooperare, comunicare și coordonare
în insolvența transfrontalieră
a grupului de societăți**

Universul Juridic
București
-2022-

Cuprins

Lista principalelor abrevieri	5
Aspecte introductive	7
1. Identificarea problematicii. Obiectivele tezei	7
2. Justificare teoretică și practică a temei de cercetare	10
3. Metodologia cercetării	14
4. Structura tezei	16
Capitolul 1. Grupul de societăți. Caracterizare generală	21
1.1. Definirea grupului de societăți	21
1.2. Cadrul legal. Regimul juridic al grupului de societăți	25
1.3. Avantajele constituirii grupului de societăți	33
1.4. Tipuri de structuri și legături caracteristice grupului de societăți	34
1.5. Clasificarea grupurilor de societăți cu elemente de extraneitate	35
1.5.1. Clasificarea grupurilor în raport cu criteriul legăturilor dintre entitățile grupului	35
1.5.2. Clasificarea grupurilor în raport cu insolvența transfrontalieră	37
Concluzii	42
Capitolul 2. Cooperare, comunicare și coordonare în insolvența transfrontalieră	43
2.1. Teorii și principii în dreptul internațional al insolvenței: universalism și teritorialism	43
2.1.1. Principiul universalismului	43
2.1.2. Principiul teritorialității	47

2.1.3. Teritorialitate vs. universalism în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	49
2.2. Insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	50
2.2.1. Obiectivele legislației privind insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	50
2.2.2. Cooperare, comunicare și coordonare în insolvența transfrontalieră în cadrul sistemelor de drept contemporan	55
2.2.2.1. Sistemele de drept de tip <i>common law</i>	55
2.2.2.2. Sistemele de drept civil	62
2.2.2.3. Armonizare legislativă	65
Concluzii	69

Capitolul 3. Regimul juridic actual al insolvenței transfrontaliere a grupului de societăți

3.1. Fundamente teoretice ale legilor internaționale privind insolvența transfrontalieră	72
3.1.1. Legea Model privind insolvența transfrontalieră elaborată de UNCITRAL (1997)	72
3.1.2. Legea Model privind insolvența grupurilor de întreprinderi elaborată de UNCITRAL (2019)	75
3.1.3. Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență	76
3.1.4. Relația dintre Legea Model privind insolvența transfrontalieră elaborată de UNCITRAL (1997) și Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență	78
3.1.5. Regimul juridic al insolvenței transfrontaliere în România	81
3.2. Procedura principală de insolvență. Stabilirea jurisdicției în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	82
3.2.1. Conceptul de centru al intereselor principale (COMI)	83
3.2.2. Criterii de determinare a centrului intereselor principale (COMI) din perspectivă europeană	87

3.2.3. Criterii de determinare a centrului intereselor principale (COMI) din perspectivă internațională	90
3.2.4. Criterii de determinare a centrului intereselor principale (COMI) în perspectiva și jurisprudența națională	93
3.2.5. Propuneri de stabilire a jurisdicției în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	94
3.3. Procedura secundară și procedura teritorială în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	100
3.3.1. Cadrul juridic internațional	100
3.3.2. Conceptul „sediu” – fundament pentru procedura secundară și procedura teritorială de insolvență	101
3.3.3. Deschiderea procedurii secundare de insolvență în cazul sucursalei și al entităților fără personalitate juridică în doctrina și jurisprudența națională	103
3.4. Legea aplicabilă în insolvența transfrontalieră a unui membru al grupului de societăți. Soluționarea conflictului de legi	110
3.4.1. Legea aplicabilă procedurii principale de insolvență	110
3.4.2. Legea aplicabilă procedurii secundare de insolvență	112
3.4.3. Soluționarea conflictului de legi în raporturile de drept substanțial privind insolvența transfrontalieră	113
Concluzii	114

Capitolul 4. Cooperare și comunicare în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți

4.1. Considerații generale	116
4.2. Mecanisme propuse de Legea Model privind insolvența transfrontalieră elaborată de UNCITRAL (1997)	117
4.3. Mecanisme propuse de Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență	120
4.4. Recunoașterea procedurilor și ordinea publică în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	123

4.4.1. Recunoașterea procedurilor de insolvență potrivit Legii Model privind insolvența transfrontalieră elaborată de UNCITRAL (1997)	123
4.4.2. Recunoașterea procedurilor de insolvență potrivit Regulamentului (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență și jurisprudenței europene.....	124
4.4.3. Recunoașterea procedurilor de insolvență potrivit legislației și jurisprudenței române	126
4.4.4. Recunoașterea procedurilor de insolvență în Anglia. Legislație și jurisprudență	129
4.4.5. Recunoașterea procedurilor de insolvență în Statele Unite ale Americii. Legislație și jurisprudență	131
4.4.6. Ordinea publică de drept internațional privat în procesul de cooperare, comunicare și coordonare în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	133
4.4.6.1. Reglementarea conceptului „ordine publică” în diferite sisteme juridice și instrumente internaționale.....	133
4.4.6.2. Ordinea publică și noțiunea de protecție adecvată	144
4.4.6.3. Jurisprudență internațională neunitară în domeniul cooperării internaționale și al aplicării excepției de ordine publică. Procedurile de restructurare a grupului AGROKOR.....	146
4.4.6.4. Excepția de ordine publică și asigurarea protecției adecvate. Jurisprudență internațională.....	150
4.5. Comunicare în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți.....	159
4.5.1. Aspecte introductive	160
4.5.2. Regimul juridic al comunicării transfrontaliere în insolvența grupului de societăți	161
4.5.3. Comunicare transfrontalieră. Avantaje	164
4.5.4. Probleme și dificultăți în comunicarea transfrontalieră	165

4.5.5. Mecanisme de îmbunătățire a comunicării judiciare în context internațional	171
4.5.6. Comunicare transfrontalieră interprofesională, între profesioniști și practicienii în insolvență, între practicienii în insolvență și instanțe. Probleme specifice.....	179
4.5.7. Comunicare judiciară. Jurisprudență națională.....	182
Concluzii	184

Capitolul 5. Coordonare și consolidare în insolvența

transfrontalieră a grupului de societăți	187
5.1. Coordonarea procedurilor transfrontaliere de insolvență deschise membrilor grupului de societăți.....	187
5.1.1. Coordonarea insolvenței transfrontaliere a grupului de societăți. Caracterizare generală. Reglementări juridice	187
5.1.2. Coordonarea între procedurile principale și secundare de insolvență deschise membrilor grupurilor de societăți potrivit Regulamentului (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență	189
5.1.3. Reglementări privind procedurile de coordonare a grupului – procedura specială de coordonare potrivit Regulamentului (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență	190
5.1.4. Aplicarea reglementărilor privind coordonarea procedurilor de insolvență. Dificultăți comune.....	199
5.1.5. Legislația română. Acordul transfrontalier de insolvență	201
5.1.6. Jurisprudența privind coordonarea procedurilor de insolvență în Statele Unite ale Americii.....	202
5.1.7. Strategii internaționale privind coordonarea insolvenței grupurilor de societăți	206
5.2. Consolidare substanțială și procedurală	211
5.2.1. Considerații generale	211
5.2.2. Consolidare substanțială. Definiție și caracteristici	212

5.2.3. Formele consolidării substanțiale	215
5.2.4. Dificultăți și limite ale consolidării substanțiale	218
5.2.5. Jurisprudență internațională privind consolidarea substanțială.....	222
5.2.6. Consolidare procedurală. Definiție și caracteristici	226
5.2.7. Avantajele consolidării procedurale	228
5.2.8. Formele consolidării procedurale	229
5.2.9. Dificultăți și limite ale consolidării procedurale.....	239
Concluzii	242

Capitolul 6. Insolvența grupului de societăți. Regim juridic de cooperare transfrontalieră. Examen comparativ în România, Anglia și Statele Unite ale Americii.....

6.1. Considerații generale.....	244
6.2. Alegerea legislației aplicabile cooperării în insolvența transfrontalieră	245
6.2.1. Reglementările aplicabile în România.....	245
6.2.2. Legislația aplicabilă în Anglia	246
6.2.3. Legislația aplicabilă în Statele Unite ale Americii.....	248
6.2.4. Alegerea legislației favorabile grupului de societăți pentru accesarea procedurilor. Aspecte practice	249
6.2.4.1. Condiții de eligibilitate pentru accesarea procedurilor de insolvență în Anglia	250
6.2.4.2. Condiții de eligibilitate pentru accesarea procedurilor de insolvență în Statele Unite ale Americii.....	255
6.2.4.3. Condiții de eligibilitate pentru accesarea procedurilor de insolvență în România	256
6.3. Tipurile de proceduri în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți	260
6.3.1. Proceduri formale de insolvență în Anglia, Statele Unite ale Americii și România.....	261

6.3.2. Efectele deschiderii procedurilor de insolvență în Anglia, în Statele Unite ale Americii și în România.....	265
6.4. Proceduri informale de prevenire a insolvenței în Anglia, în Statele Unite ale Americii și în România	276
6.4.1. Proceduri informale în Anglia	276
6.4.2. Procedurile informale în Statele Unite ale Americii	278
6.4.3. Procedurile informale în România	279
Concluzii parțiale.....	281
6.5. Recunoașterea procedurilor de insolvență străine în relațiile dintre membrii grupului de societăți localizați în Statele Unite ale Americii, în Anglia și în România și cooperarea transfrontalieră	284
6.5.1. Recunoașterea procedurilor străine în relațiile dintre membrii grupului localizați în SUA, în Anglia și în România, din perspectiva Legii Model UNCITRAL	284
6.5.2. Recunoașterea procedurilor străine în relațiile dintre membrii grupului localizați în România, în Anglia și în statele membre UE, din perspectiva Regulamentului (UE) 2015/848.....	288
6.5.3. Recunoașterea procedurilor străine în relațiile dintre membrii grupului prin prisma principiilor generale ale dreptului internațional privat	289
6.5.4. Efectele recunoașterii procedurilor de insolvență	289
Concluzii	292

Capitolul 7. Aspecte procedurale privind cooperarea, comunicarea și coordonarea în procedurile internaționale de insolvență.....

7.1. Considerații generale	293
7.2. Rolul mecanismelor de tip „soft law” în procesul de cooperare, comunicare și coordonare privind insolvența transfrontalieră	294
7.3. Proiecte „soft law” actuale internaționale și regionale pentru coordonarea și armonizarea procedurilor transfrontaliere de insolvență	298

7.4. Managementul cazurilor de insolvență transfrontalieră a grupului de societăți.....	302
7.5. Limba folosită în procesul de cooperare, comunicare și coordonare privind insolvența transfrontalieră.....	305
7.6. Probele în insolvența transfrontalieră.....	308
7.7. Proceduri publice. Prezentări orale și scrise în procedura insolvenței transfrontaliere.....	309
7.8. Metode de comunicare în procedura insolvenței transfrontaliere	310
7.9. Justiția online în procedura insolvenței transfrontaliere. Comunicare judiciară electronică.....	313
7.10. Hotărârea judecătorească și alte decizii în procedura insolvenței transfrontaliere.....	319
7.11. Sistemul judiciar. Procesul de deliberare și rolul jurisprudenței în procedura insolvenței transfrontaliere	320
Concluzii	324

Capitolul 8. Cooperare și coordonare în procedura insolvenței transfrontaliere a grupului de societăți. Studiu de caz. Falimentul grupului Nortel

8.1. Introducere	325
8.2. Prezentarea grupului de societăți Nortel	327
8.3. Activitatea grupului de societăți Nortel în perioada 1990-2000	329
8.4. Cooperarea societăților din grupul Nortel în perioada 2001-2009	330
8.5. Proceduri coordonate în Statele Unite ale Americii și Canada	331
8.6. Mecanisme de coordonare a procedurilor paralele de faliment	332
8.6.1. Primele măsuri de cooperare și coordonare	332
8.6.2. Evaluarea drepturilor de proprietate intelectuală în procedura lichidării grupului Nortel	333

8.6.3. Coordonarea vânzării drepturilor de proprietate intelectuală în procedurile concurente de lichidare	334
8.6.4. Vânzarea liniilor de afaceri ale grupului Nortel	334
8.7. Procedura de mediere în cadrul distribuirii veniturilor obținute din vânzarea bunurilor grupului	335
8.8. Demersuri judiciare în Canada și în Statele Unite ale Americii în anul 2013. Conținutul și clauzele protocolului.....	336
8.9. Principalele propuneri ale părților pentru distribuirea veniturilor obținute din vânzare	337
8.10. Procedura judiciară comună desfășurată în perioada 2013-2014	340
8.10.1. Documente, rapoarte de expertiză și înscrisuri depuse în perioada prealabilă	340
8.10.2. Verificarea competenței instanțelor judecătorești.....	341
8.10.3. Procedura judiciară de audiere comună și dezbateri asupra fondului	341
8.10.4. Hotărârile instanțelor judecătorești	343
8.10.5. Considerații și concluzii parțiale	345
8.11. Proceduri judiciare europene în materia insolvenței transfrontaliere.....	347
8.11.1. Proceduri judiciare în Franța.....	347
8.11.2. Proceduri judiciare în Anglia	348
8.11.3. Decizia Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în anul 2015.....	349
8.11.4. Proceduri ulterioare deciziilor pronunțate de instanțele judecătorești din Statele Unite ale Americii și Canada	351
8.12. Aspecte inovatoare în cazuistica complexă a grupului Nortel	353

Capitolul 9. Grupul de societăți și coordonarea procedurilor

informale de restructurare	358
9.1. Introducere.....	358

9.2. Relațiile dintre procedurile de insolvență formale și procedurile extrajudiciare	359
9.3. Condiții generale pentru restructurarea informală a datoriilor și clasificarea procedurilor de restructurare	360
9.3.1. Condiții generale	360
9.3.2. Clasificarea procedurilor de restructurare	362
9.3.3. Avantajele procedurilor informale de restructurare	363
9.4. Analiza comparativă a trei proceduri informale de restructurare	364
9.4.1. Procedurile de tip „workout” sau restructurarea extrajudiciară	365
9.4.2. Restructurarea prin mecanisme de tip „enhanced proceedings”	367
9.4.3. Proceduri hibride	368
9.5. Managementul <i>turnaround</i> – premisă pentru coordonarea extrajudiciară transfrontalieră a restructurării grupului de societăți	371
9.6. Standarde și principii internaționale aplicabile pentru coordonarea restructurării extrajudiciare	372
9.6.1. Analiza posibilităților de restructurare a grupului prin tehnica „Harvard negotiation”	372
9.6.2. Analiza influenței grupurilor de <i>stakeholders</i> asupra restructurării organizaționale a companiilor. Studiul propus de Kalle Pajunen	378
9.6.3. Opoziția principalilor creditori. Soluții	379
9.6.4. Abordarea propusă de Mellahi și Wilkinson. Cauze și factori relevanți pentru dificultățile financiare în afaceri.....	382
9.6.5. Principiile pentru o abordare globală a procedurilor de tip „workout” – un posibil răspuns pentru coordonarea extrajudiciară a restructurării.....	383
Concluzii	386

Concluzii	387
Propuneri pentru îmbunătățirea cooperării, comunicării și coordonării în insolvența transfrontalieră	391
Propunere <i>de lege ferenda</i>	397
Concluzie finală	400
Bibliografie	401

! Niciun exemplar din prezentul tiraj nu va fi comercializat fără ștampila și semnătura Editurii sau, după caz, a Autorului/Autorilor, aplicate pe interiorul ultimei coperte.

Respect pentru autorii noștri, respect pentru profesia aleasă!

Prezenta lucrare, în tot sau în parte, este purtătoare de drepturi de autor, aflate sub protecția Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe. Întrucât, în contemporaneitate, aceste drepturi sunt ignorate și încălcate într-o măsură alarmantă, în pofida sistemului valorilor și convențiilor sociale nescrise, a devenit necesară apărarea lor prin forța și sub sancțiunea legii.

UNIVERSUL JURIDIC SRL, titular al dreptului de autor asupra prezentei lucrări, precizează pentru cititorii săi:

- conform art. 196 din Legea nr. 8/1996, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă reproducerea, fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de lege, a operelor purtătoare de drepturi de autor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;
- conform art. 14 din Legea nr. 8/1996, prin reproducere se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere, precum și stocarea permanentă ori temporară a acestora cu mijloace electronice,

Editura își rezervă dreptul de a acționa, prin mijloace legale și prin implicarea autorităților competente, în vederea protejării drepturilor patrimoniale de autor al căror deținător este în baza contractelor de editare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NĂSTASIE, NICOLETA MIRELA

Cooperare, comunicare și coordonare în insolvența
transfrontalieră a grupului de societăți / Nicoleta Mirela
Năstasie, - București : Universul Juridic, 2022

Conține bibliografie
ISBN 978-606-39-0936-8

34

Tehnoredactor: Marcela Radu
Copertă: Aurelian Leahu

Redacție:
tel.: 0732.320.666
e-mail: redactie@universuljuridic.ro

Distribuție:
tel.: 021.314.93.15
fax: 021.314.93.16
e-mail: distributie@universuljuridic.ro
editurauniversuljuridic.ro

 Editura Universul Juridic

 editura.universul.juridic

Universul Juridic
Editura cu prestigiu recunoscut

Portal:
tel.: 0725.683.560
e-mail: portal@universuljuridic.ro
universuljuridic.ro

 Universul Juridic

 Pro lege
Legislație și jurisprudență

ujmagro
UNIVERSUL JURIDIC MAGAZIN

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555;
021.312.22.21

e-mail: comenzi@ujmag.ro

ujmag.ro

 Ujmag.ro

Lista principalelor abrevieri

alin.	– alineatul
apud	– citat după
art.	– articolul
c.	– contra
C. civ.	– Codul civil (Legea nr. 287/2009, republicată, în vigoare de la 1 octombrie 2011)
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, republicată, în vigoare de la 15 februarie 2013)
cap.	– capitolul
CJUE	– Curtea de Justiție a Uniunii Europene
coord.	– coordonator
Ed.	– Editura
lit.	– litera
M. Of.	– Monitorul Oficial al României, Partea I
nr.	– număr
O.U.G.	– Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	– opera citată
par.	– paragraful
pct.	– punctul
supra	– mai sus
ș.a.	– și alții/altele
TFUE	– Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
UE	– Uniunea Europeană
v./vs.	– versus
vol.	– volumul
ACSR	– Australian Corporation & Securities Reports
ALI	– American Law Institute
All ER	– All England Law Reports

Bankr. D. Del.	– United States Bankruptcy Court: District of Delaware
Bankr. E.D. Mich.	– United States Bankruptcy Court: Eastern District of Michigan
Bankr. E.D. Va.	– United States Bankruptcy Court: Eastern District of Virginia
Bankr. SDFla	– United States Bankruptcy Court: Southern District of Florida
CB	– Casebook
COMI	– centre of main interests
ECLI	– The European Case Law Identifier
EWCA	– England and Wales Court of Appeal
EWHC	– High Court of Justice in the Business and Property Courts of England and Wales
FCA	– Federal Court of Australia
FCAFC	– Federal Court of Australia, Full Court
IESC	– Supreme Court of Ireland
III	– International Insolvency Institute
J	– Judge or Justice
No.	– Number
ONSC	– Ontario Superior Court of Justice
s.	– Section
SGHC	– Singapore High Court
SI	– Statutory instruments
UKPC	– United Kingdom Privy Council
UKSC	– UK Supreme Court
UNCITRAL	– The United Nations Commission on International Trade Law
US SDNY	– United States District Court for the Southern District of New York
USC	– United States Bankruptcy Code
VSC	– Victoria Supreme Court
WLR	– The Weekly Law Reports

Aspecte introductive

Dezvoltarea comerțului și a schimburilor economice, noile companii care operează cu afaceri transfrontaliere și în mediul internațional, legătura dintre legile insolvenței și realitățile economice din diferitele jurisdicții sunt aspecte care impun identificarea de soluții concrete problemelor juridice fundamentale care apar într-un caz de insolvență transfrontalieră. Întreprinderile din întreaga lume cresc rapid și devin interconectate la nivel mondial. Grupurile de societăți reprezintă deja normalitatea în comerțul internațional. Această realitate aduce specialiștilor în domeniul insolvenței perspective noi, provocări majore legate de aspectele internaționale ale procedurilor de insolvență și necesitatea de a identifica mecanisme practice și eficiente.

Sunt actuale *nevoia de cooperare* între statele care au strâns legături legale și culturale, cerința tot mai mare pentru *comunicare, coordonare* și un management judiciar modern al procedurilor și al problemelor în conflict, pentru rezultate mai bune în domeniul insolvenței și pentru *armonizarea* internațională a legislației. Vom regăsi în reglementările internaționale de procedură civilă și în cele care vizează în mod special domeniul insolvenței prevederi potrivit cărora scopul general al procedurilor și mecanismelor este nu numai acela de respectare a legii, dar și de utilizare eficientă a resurselor, de potențare a procedurilor din punct de vedere temporal și al costurilor.

Insolvența transfrontalieră este caracterizată prin mai multe elemente, printre care controlul rapid al activelor și al afacerilor, oriunde s-ar afla, implicarea autorităților publice, nevoia de finanțare pe parcursul procesului, asigurarea maximizării valorii afacerii și a distribuției echitabile, posibile conflicte legate de jurisdicție și locurile de deschidere a procedurilor locale de insolvență.

1. Identificarea problematicii. Obiectivele tezei

În ceea ce privește *alegerea domeniului de cercetare*, am pornit în realizarea prezentei lucrări de la ideea că nu există granițe de netrecut între

jurisdicțiile de tip *common law* și cele de drept civil în procesul de cooperare în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți.

Tema de cercetare o reprezintă **identificarea, analiza și promovarea mecanismelor de cooperare, comunicare și coordonare în procedurile de insolvență transfrontalieră a grupurilor de societăți, cu valoare practică în sistemul de drept anglo-saxon, care se bazează pe *common law*, și în sistemul de drept civil.**

Proiectul analizează, printre alte aspecte, dacă *Legea Model UNCITRAL privind insolvența transfrontalieră (1997)*, *Legea Model UNCITRAL privind insolvența grupurilor de întreprinderi (2019)* și *Regulamentul (UE) 2015/848 privind procedurile de insolvență* oferă cele mai bune practici și standarde pentru armonizarea mecanismelor de cooperare, comunicare și coordonare a procedurilor de insolvență în situația specială a grupurilor de societăți. Cercetarea evaluează dacă *elementele legislative, jurisprudențiale, astfel cum se regăsesc în trei jurisdicții, România, Anglia și Statele Unite ale Americii*, se fundamentează pe mecanisme care conduc către conexiune, convergență, sau, dimpotrivă, pe mecanisme competitive divergente oferite în context internațional. În acest sens, analiza științifică presupune cercetarea unor instituții juridice specifice, prin compararea celor trei sisteme juridice relevante, între care sistemul de drept civil în vigoare în România și două sisteme reprezentative de tip *common law*, existente în Anglia și Statele Unite ale Americii. Cercetarea include o importantă dimensiune de drept internațional, precum și de cooperare transfrontalieră în materie civilă (*lato sensu*).

Pornim demersul științific acceptând faptul că, în domeniul insolvenței transfrontaliere, nu există o singură definiție pentru *grupul de societăți* ori pentru instrumentele procedurale prin care *cooperarea* în insolvența grupului de societăți devine manifestă, ceea ce ne îndrumă către o abordare funcțională a conținutului conceptelor, prin raportare la rolul pe care acestea îl îndeplinesc. În lucrare vom utiliza termenii *societate* și *grup de societăți*, bine înrădăcinați în legislația europeană și națională, pentru a conferi unitate și continuitate tezei. Atunci când însă vom face referire la mecanismele „*soft law*” propuse de UNCITRAL și practica judiciară relevantă

în aplicarea ghidurilor UNCITRAL adoptate în legislațiile naționale ori la sistemul de drept anglo-saxon fundamentat pe *common law*, analizat ca sistem de referință pentru comparația cu dreptul european continental, vom avea în vedere terminologia specifică, de exemplu, *companie, întreprindere, grup de companii, grup de întreprinderi, grup multinațional*, ceea ce, sperăm, nu este de natură să creeze neclarități ori să afecteze unitatea structurală a conținutului. Termenul *jurisdicție* va fi întâlnit pe parcursul cercetării în înțelesul său larg, sistemic, ca totalitate a instanțelor judecătorești, ansamblu al organelor care au competența de a judeca pricini de aceeași categorie, teritoriu în care un sistem judiciar național își exercită puterea, competența.

Cooperarea în insolvența transfrontalieră impune un anumit grad de *armonizare* a dreptului național substanțial și procedural, prin acțiuni concertate și mecanisme specifice care pot implica *recunoașterea procedurilor străine și acordarea de asistență internațională, comunicarea transfrontalieră, coordonarea, consolidarea procedurală și, de ce nu, consolidarea substanțială*. Vom realiza distincția între mecanismele de coordonare a procedurilor de insolvență deschise în jurisdicții diferite, fie prin *comunicare interprofesională transfrontalieră și cooperare procedurală*, fie prin proceduri bazate pe *planuri, acorduri de coordonare* sau alte modalități practice. Coordonarea procedurilor de insolvență se va raporta și la diferite *scenarii de restructurare transfrontalieră a grupului de societăți*, printre care: vânzări coordonate de active de către societăți individuale din grup, planuri de reorganizare coordonate, vânzări de active în bloc, planuri consolidate sau alte variante. Se vor analiza *consolidarea procedurală și consolidarea substanțială* ca modalități de eficientizare a coordonării insolvenței grupurilor de societăți. Consolidarea substanțială presupune unificarea activelor, a entităților și crearea unui singur corp de creditori considerați în raport cu grupul în ansamblu. Consolidarea procedurală se realizează prin mecanisme de administrare comună a procedurilor, dar entitățile își păstrează identitatea, nu are loc o unificare a activelor și datoriilor membrilor grupului. *Centralizarea procedurilor de insolvență* este o formă de consolidare procedurală ce include administrarea comună completă a diferitelor proceduri în fața unei singure instanțe.

Angajarea, printr-un exercițiu de consultare și revizuire a literaturii specifice, în descrierea principiilor dezvoltate de Legea Model UNCITRAL privind insolvența transfrontalieră (1997), Legea Model privind insolvența grupurilor de întreprinderi elaborată de UNCITRAL (2019) și a reglementărilor înscrise în Regulamentul (UE) 2015/848 își propune *identificarea și promovarea regulilor și procedurilor relevante pentru insolvența transfrontalieră a grupurilor de societăți care se ocupă de cooperare, comunicare și coordonare*. Această parte a lucrării se va concentra pe regulile și procedurile pentru grupurile de societăți, care pot deveni *obstacole* în calea activităților și obiectivelor de cooperare, comunicare și coordonare în situații transfrontaliere. Proiectul va face referire la cele mai recente *practici, reglementări și proiecte* adoptate de organizațiile europene și internaționale.

În plus, cercetarea se va apleca asupra implicării *juridicului*, ca parte integrantă din numeroase eforturi teoretice și practice, în identificarea unor instrumente și ghiduri concrete pentru cooperarea și comunicarea transfrontalieră în domeniul insolvenței și restructurării.

Ne dorim ca, la finalul acestei cercetări, cooperarea, comunicarea și coordonarea procedurilor de insolvență transfrontalieră a grupurilor de societăți să fie considerate mecanisme funcționale atât pentru jurisdicțiile din sistemele de drept civil, cât și pentru cele bazate pe *common law*.

2. Justificare teoretică și practică a temei de cercetare

Fundamentarea teoretică a temei de cercetare constă în necesitatea clarificării, prin prisma unei analize de drept intern, dar și de drept comparat, a numeroaselor aspecte juridice pe care mecanismele de cooperare, comunicare și coordonare în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți le implică, ca efect al unei legislații variate și al unei jurisprudențe complexe.

Importanța temei de cercetare se raportează la analiza elementelor de noutate introduse în peisajul românesc și internațional în domeniul insolvenței transfrontaliere a grupului de societăți, ce vor fi analizate din mai multe perspective.

Cooperarea în insolvența transfrontalieră trebuie evaluată în contextul general actual, caracterizat printr-un interes sporit pentru *promovarea unor norme legale armonizate* la nivel global, prin activitatea susținută a unor instituții internaționale în acest sens. În mod evident, nu este posibilă crearea unui sistem legislativ identic în diferite jurisdicții, însă eforturile pentru obținerea unui grad mai ridicat de armonizare în contextul actual al globalizării sunt reale. *Armonizarea* reglementărilor de drept privat este realizabilă prin intervenție legislativă sau prin aplicarea mecanismelor de tip „soft law” propuse de organismele internaționale. *Legea Model UNCITRAL privind insolvența transfrontalieră* (1997) reflectă, în esență, necesitatea cooperării în procedurile de insolvență, implicând, în aceeași măsură, comunicarea și cooperarea între instanțe și între reprezentanții desemnați în procedurile deschise în diferite jurisdicții. Activitatea legislativului trebuie însoțită și de un efort permanent al judecătorilor naționali în acest sens. Interpretarea prin analogie, în raport cu principiile generale ale dreptului privat în activitatea judiciară, permite diminuarea discrepanțelor dintre legislațiile naționale și cea europeană, de exemplu, precum și stabilirea unor standarde comune în ceea ce privește dreptul insolvenței. În acest context, rolul sistemului judiciar poate fi unul determinant. Absența unor norme procedurale detaliate în legile naționale, care să răspundă multiplelor probleme ce pot apărea în litigiile cu elemente de extraneitate, nu justifică respingerea demersurilor judiciare promovate în asemenea condiții. Lucrarea are în vedere tipurile de proceduri care există în structurile legislative și practicile instanțelor pentru dreptul insolvenței și provocările acestora pentru grupurile de societăți în desfășurarea procedurilor de cooperare, comunicare și coordonare.

Importanța teoretică este întărită și de faptul că tema de cercetare nu a făcut, până în prezent, obiectul unei lucrări științifice speciale, aceasta fiind acoperită în dreptul român numai prin unele analize care nu ating decât aspecte restrânse.

Din punct de vedere practic, importanța subiectului ales este dată de faptul că este vorba de o materie care privește o instituție fundamentală a dreptului comerțului internațional, dar și a dreptului internațional privat,

cea a insolvenței transfrontaliere, analizată aici prin prisma mecanismelor de cooperare, comunicare și coordonare în grupurile de societăți.

Tematica abordată este de actualitate, deoarece, din diverse motive, România a avut o expunere limitată la problemele și procedurile legate de insolvența transfrontalieră a societăților. Astfel, există încă *practică judiciară restrânsă* pe această temă. În lipsa unei orientări jurisprudențiale naționale, instanțele din România, în interpretarea legislației, cel mai probabil, folosesc pentru asistență practica instanțelor străine. În prezent instanțele, practicienii în insolvență, precum și mediul de afaceri se confruntă cu tot mai multe probleme generate de insolvența cu elemente de extraneitate, vizând inclusiv necesitatea cooperării și coordonării în aceste proceduri.

Proiectul se concentrează și pe *aspirațiile judecătorilor și practicienilor de a îndeplini principalele obiective ale cooperării*, atunci când se ocupă de proceduri de insolvență a grupurilor de societăți în context internațional. Normele promovate pot fi de fond sau de procedură. *Lucrarea se va concentra mai mult asupra aspectelor procedurale.*

Având în vedere evoluțiile internaționale recente, **finalitatea tezei** este de a oferi recomandări pentru identificarea unor mecanisme cu eficiență practică, instrumente de tip „soft law” în insolvența transfrontalieră, *forme de cooperare internațională în materia insolvenței grupului de societăți, incluzând recunoașterea și asistența, comunicarea, coordonarea și consolidarea în procedurile internaționale.* În consecință, tema de cercetare urmărește să răspundă unor întrebări cu semnificație teoretică și practică: în ce mod legislația română în materie de insolvență și de drept procesual poate facilita comunicarea între instanțe și practicieni în cazurile de insolvență transfrontalieră privind grupurile de societăți; ce schimbări sunt necesare pentru a elimina obstacolele din calea unei cooperări corespunzătoare; ce norme de procedură civilă sau de insolvență ar putea face aplicabile ghidurile internaționale pentru comunicare și cooperare transfrontalieră; dacă coordonarea, consolidarea procedurală sau substanțială sunt mecanisme accesibile, eficiente, posibile, pentru proceduri implicând societăți din România.

Scopul final al cercetării este de a găsi alternative viabile unor probleme complexe generate atât de structurile de grup, cât și de procedurile de insolvență în context internațional, de a promova instrumente utile

pentru practicieni și judecători, care să eficientizeze dialogul și comunicarea în cazurile internaționale de insolvență într-o manieră mai practică și flexibilă. Acesta poate fi un pas mic pentru *îmbunătățirea colaborării între profesioniști și sistemul judiciar în litigiile de insolvență transfrontalieră.*

În ceea ce privește **inovația ca finalitate a cercetării**, primul aspect inovator al acestui proiect este *combinarea unei evaluări a mecanismelor reglementate în domeniul insolvenței grupurilor de societăți și a efectelor procedurilor de cooperare, comunicare și coordonare* în situații transfrontaliere, astfel cum sunt prevăzute în ghidurile internaționale UNCITRAL, adoptate în România, Anglia și Statele Unite ale Americii. Cel de-al doilea aspect inovator al proiectului este acela de a aduce peste 24 de ani de experiență juridică în calitate de judecător și avocat, cu pregătire internațională în domeniul dreptului insolvenței, ca fundament pentru cercetarea teoretică. Al treilea aspect inovator îl constituie diseminarea rezultatelor cercetării, în conlucrare cu mediul academic, practicienii în insolvență, dar, cel mai important, cu sistemul judiciar, pentru conștientizarea și utilizarea celor mai bune practici în insolvența transfrontalieră implicând grupurile de societăți, prin *redactarea de articole, proiectarea și funcționarea unor ateliere interactive mediate și supravegheate de organisme internaționale*, ca, de exemplu, INSOL International, prezentări în cadrul unor conferințe internaționale. În acest sens, relevantă este implicarea în activitatea de cercetare europeană în proiectul UE 800807 – Proiectul JCOERE 2018-2020, „Cooperare judiciară care sprijină redresarea economică în Europa”, în diferite forme de asociere profesională din mediul judiciar și mediul academic, cum sunt grupul de judecători specializați în domeniul insolvenței transfrontaliere ori grupul de cercetare academică din cadrul INSOL Europe și INSOL International.

Rezultatele cercetării. În ceea ce privește **tipul și numărul de persoane care beneficiază de proiect**, credem că prezenta lucrare poate fi un *instrument util pentru activitatea desfășurată de membrii sistemului judiciar specializați în domeniul insolvenței și, deopotrivă, pentru practicienii în insolvență, societățile aflate în dificultate financiară, creditorii și investitorii implicați în activități transfrontaliere* care se ocupă de drepturi și active aparținând grupurilor de societăți.

Prin realizarea prezentei lucrări de cercetare, rezultatele așteptate sunt concretizate în cunoștințe sporite pentru sistemul judiciar și pentru practicienii în insolvență cu privire la *reglementările legale privind procedurile de insolvență transfrontalieră, în care cooperarea, comunicarea și coordonarea pot avea un rol esențial pentru grupurile de societăți*, precum și schimbul mai eficient de informații despre organizațiile internaționale și ghidurile de bune practici utile pentru cooperarea, comunicarea și coordonarea în procedurile de insolvență în context internațional. În acest mod, este de așteptat o *capacitate sporită de cooperare a sistemului judiciar, a practicienilor implicați în restructurarea transfrontalieră și în cazurile de insolvență, în raport cu autoritățile internaționale și organizațiile cu competențe în domeniu*.

3. Metodologia cercetării

Pentru realizarea obiectivelor propuse, metodologia de cercetare științifică a fost stabilită astfel încât să răspundă cerințelor tematicii complexe, ce a constat, sub un aspect, în cercetarea unor instituții juridice specifice prin compararea a trei sisteme juridice existente în România, Anglia și Statele Unite ale Americii. În acest sens, s-au utilizat *metoda de cercetare cantitativă și cea calitativă*, un ansamblu de metode de cercetare la fundamentul căruia a stat *metoda comparativă*, pentru identificarea elementelor de convergență și a diferențelor specifice la nivelul legislației și, deopotrivă, al jurisprudenței relevante.

Activitatea documentară care a stat la baza elaborării lucrării s-a fundamentat, în principal, pe studiul tratatelor, monografiilor, revistelor de specialitate românești și străine, al jurisprudenței naționale și internaționale, pentru identificarea problemelor apărute în teorie și în practică, în vederea propunerii unor soluții potrivite din perspectiva normelor de drept intern și european. În acest sens, au făcut parte din metodologia de cercetare *metoda deductivă*, de documentare teoretică, precum și *metoda inductivă*, de identificare a situațiilor apărute în practica judiciară, ceea ce a presupus

revizuirea și consultarea literaturii care descrie reglementările privind cooperarea, comunicarea și coordonarea procedurilor de insolvență transfrontalieră, determinarea normelor procedurale relevante pentru grupurile de societăți, a experienței internaționale și a jurisprudenței care se conectează atât cu domeniul insolvenței internaționale, cât și cu grupurile de societăți.

Identificarea celor mai moderne practici, orientări și mecanisme privind protecția drepturilor în procedurile de cooperare, comunicare și coordonare în insolvența transfrontalieră, dezvoltate de organizațiile internaționale sau furnizate de Regulamentul (UE) 2015/848 și Legea Model UNCITRAL privind insolvența transfrontalieră (1997), completate de noutățile aduse prin Legea Model privind insolvența grupurilor de întreprinderi elaborată de UNCITRAL (2019), a fost posibilă printr-o conlucrare a metodologiei sus-menționate.

Nu în ultimul rând, arătăm că am avut în vedere legislația și jurisprudența de până la data de 1 iunie 2020.

Referitor la considerațiile metodologice, lucrarea realizează și o cercetare pragmatică a temei, studiindu-se scopurile, efectele și implicațiile mecanismelor de cooperare, comunicare și coordonare în procedurile de insolvență transfrontalieră a grupului de societăți din perspectiva dreptului intern și a dreptului internațional. În acest sens, *metoda logică și metoda analogică* au reprezentat un ajutor important pentru demersul științific.

În cadrul cercetării, am urmărit utilizarea unor *strategii mixte de cercetare*, impuse de complexitatea problematicii abordate, dimensiunea internațională și interdisciplinară a temei de cercetare, astfel încât lucrarea să reprezinte nu numai o contribuție reală la dezvoltarea literaturii de specialitate din perspectivă academică, dar, în aceeași măsură, un instrument util pentru activitatea practică a judecătorilor și practicienilor care profesază în domeniul insolvenței.

Diseminarea cunoștințelor și informațiilor despre modul de îmbunătățire a mecanismelor de insolvență transfrontalieră atunci când sunt implicate grupuri de societăți, prin intermediul rețelelor judiciare și ale practicienilor, îmbunătățind astfel cooperarea interprofesională, este considerată o etapă importantă pentru a testa ipotezele demersului nostru științific, în vederea validării sau infirmării acestora. În același sens, pentru a încuraja acțiunea

coordonată a factorilor de decizie și a organismelor cu competențe în domeniul la nivel internațional și național, se vor formula propuneri cu privire la realizarea unor obiective și activități pe termen scurt, mediu și lung.

4. Structura tezei

Din punct de vedere structural, rezultatele cercetării au fost expuse în cadrul lucrării într-un număr de nouă capitole, însoțite de concluzii parțiale și urmate de concluzii și propuneri *de lege ferenda*.

Partea introductivă aduce în atenție sfera problematicei supuse cercetării științifice, reliefând considerentele și rațiunile care au stat la baza alegerii domeniului de cercetare. Această parte este menită să demonstreze actualitatea tezei, obiectivele urmărite, aspectele inovative și rezultatele așteptate. Tot în această secțiune se descrie metodologia cercetării științifice și se enunță pentru prima dată problema care reprezintă elementul central, în jurul căruia gravitează întreaga lucrare, respectiv: **determinarea și promovarea în procedurile de insolvență transfrontalieră a grupurilor de societăți a mecanismelor de cooperare, comunicare și coordonare cu valoare practică semnificativă pentru activitatea practicienilor în insolvență, a judecătorilor și a specialiștilor în restructurare preventivă.**

Primul capitol realizează o caracterizare generală a grupului de societăți. Se va defini conceptul de *grup de societăți*, se vor identifica elementele esențiale ale grupurilor de societăți din perspectiva dreptului internațional al insolvenței. În continuarea acestei secțiuni ne propunem să determinăm *cadrul de reglementare și regimul juridic al grupului de societăți*, efectuând o succintă trecere în revistă din această perspectivă a Regulamentului european (UE) 2015/848 privind procedurile de insolvență, a legislației și doctrinei naționale. Apreciem că nu poate fi ignorată analiza avantajelor constituirii grupului de societăți ori a *tipurilor de structuri, respectiv a legăturilor caracteristice grupului de societăți*, din perspectivă generală și în raport cu specificitatea domeniului insolvenței transfrontaliere, care să permită inclusiv identificarea diferitelor clasificări ale grupurilor de societăți cu elemente de extraneitate.

Acest demers științific va fi completat în **Capitolul 2** cu cercetarea soluțiilor identificate în diferite jurisdicții în *disputa dintre universalism și teritorialitate* în tratarea insolvenței internaționale. Se vor realiza în continuare o analiză generală a obiectivelor legislației privind insolvența transfrontalieră a grupului de societăți, o introducere în mecanismele de cooperare, comunicare și coordonare în insolvența transfrontalieră în cadrul sistemelor de drept contemporan, al *sistemelor de drept de tip common law* și al celor *de drept civil*, recunoscându-se nevoia tot mai acută pentru armonizare legislativă și jurisprudențială. Fără a intra în dezbaterile aprofundate a punctelor de vedere susținute de diferite școli de gândire, o scurtă analiză conceptuală va permite identificarea raportului dintre abordarea **generală** a procedurilor transfrontaliere de insolvență și limitele specifice **care privesc** soluționarea problemelor ce apar în practica judiciară în **domeniul comunicării, cooperării și coordonării** acestor proceduri.

În **Capitolul 3** va fi obiect de analiză *regimul juridic al insolvenței transfrontaliere* prin prisma legislației și instrumentelor internaționale specifice, *Legea Model privind insolvența transfrontalieră elaborată de UNCITRAL (1997)*, *Legea Model privind insolvența grupurilor de întreprinderi elaborată de UNCITRAL (2019)*, *Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului privind procedurile de insolvență*. Vom clarifica regimul juridic al insolvenței transfrontaliere în România. Incursiunea noastră va continua cu analiza unor aspecte teoretice și practice privind *stabilirea jurisdicției* în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți, *procedura principală de insolvență* și *criteriile de identificare a centrului intereselor principale* (COMI) pentru grupul de societăți, *procedura secundară și procedura teritorială* în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți, după care ne vom apleca atenția către problematica complexă a legii aplicabile în insolvența transfrontalieră a grupului de societăți și soluționarea conflictului de legi.

În **Capitolul 4** vom prezenta un tablou succint al mecanismelor propuse de *Legea Model privind insolvența transfrontalieră elaborată de UNCITRAL (1997)* și *Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului* pentru cooperare și comunicare în insolvența transfrontalieră,